

Załącznik do Obwieszczenia nr A.061.1.2021 (2021-154502) z dnia 23.11.2021 r.

Opis uwarunkowań wskazanych w art. 49 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (dalej ustawa ooś) dla projektu *Strategii rozwoju miasta Rybnika „Rybnik 2030”. Pierwszy krok transformacji.* opracowywanej zgodnie z art. 10e ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz.U. 2021 poz. 1372 ze zmianami).

AD art. 49 pkt 1 ustawy ooś – Charakter działań przewidzianych w dokumencie

„Strategia rozwoju miasta Rybnika ”Rybnik 2030”. Pierwszy krok transformacji.” (dalej „Strategia”) będzie podstawowym dokumentem strategicznym samorządu diagnozującym najważniejsze uwarunkowania i potrzeby rozwojowe oraz potencjał gminy, opisującym podejście zintegrowane, określającym obszary, cele i kierunki działań polityki społeczno-ekonomicznej prowadzonej w perspektywie najbliższych lat do 2030 roku. Obecny projekt dokumentu Strategii jest kontynuacją założeń rozwoju miasta, które zostały zdefiniowane w dotychczas obowiązującej strategii pn. „Strategia rozwoju miasta Rybnika do 2020 roku”, ale wyznacza również nowe kierunki interwencji dostosowane do aktualnej sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej oraz identyfikowanych wyzwań w najbliższej perspektywie.

Strategia jest strategią rozwoju zgodnie z art. 9 pkt 5 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (tekst jednolity Dz. U. z 2021 r. poz. 1057) i w ten sposób projekt dokumentu zalicza się do katalogu dokumentów wskazanych w art. 46 ust. 1 pkt 1 ustawy ooś dla których wymagane jest przeprowadzenie procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko jeżeli wyznaczają ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

Strategia wyznacza kierunki rozwoju miasta Rybnika do 2030 roku w oparciu o przeprowadzoną diagnozę strategiczną obejmującą analizę potencjałów, barier, procesów oraz trendów w wymiarze wewnętrznym miasta, jak i uwzględniając

otoczenie miasta. W projekcie Strategii przedstawiono wizję rozwoju miasta do 2050 roku, która bierze pod uwagę także inicjowany obecnie proces transformacji miasta związany z transformacją sektora górnictwa, dekarbonizacją gospodarki, jak i coraz większą presją na stosowanie rozwiązań uwzględniających unijną politykę klimatyczną. Projekt Strategii uwzględnia mniejsze wykorzystanie paliw kopalnych na terenie miasta, zarówno w mieszkalnictwie, transporcie, gospodarce komunalnej i innych dziedzinach. W ten sposób strategia przyczyni się do poprawy jakości stanu środowiska naturalnego i jego poszczególnych składników, jak i pozytywnie wpłynie na zdrowie mieszkańców i elementy dziedzictwa kulturowego.

Strategia, zgodnie z wymogami art. 10e ust. 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz.U. 2021 poz. 1372 ze zmianami), zawierać będzie:

- wnioski z przeprowadzonej diagnozy społecznej, gospodarczej i przestrzennej miasta, która stanowi odrębny dokument i obejmuje wszystkie sfery rozwoju miasta, zwracając uwagę na główne wyzwania stojące przed Miastem,
- wizję rozwoju miasta uwzględniającą perspektywę do 2050 roku¹,
- cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym oraz kierunki działań do 2030 roku, których realizacja ma urzeczywistnić sformułowaną wizję rozwoju miasta.
- oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia;
- model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy;
- ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie;

¹ Perspektywa 2050 roku podyktowana jest potrzebą uwzględnienia długotrwałego procesu transformacji gospodarczej miasta związanej m.in. z przyjętym harmonogramem wygaszania przemysłu górnictwa na obszarze Rybnika i województwa śląskiego do roku 2049 oraz innych procesów związanych z dekarbonizacją gospodarki.

Cele strategiczne i kierunki interwencji zostały przyjęte do 2030 roku zgodnie z wymogiem zachowania zbieżności z dokumentami wyższego rzędu – Strategią rozwoju województwa śląskiego „Śląskie 2030”.

- obszary strategicznej interwencji określone w Strategii rozwoju województwa śląskiego „Śląskie 2030”, wraz z zakresem planowanych działań;
- obszary strategicznej interwencji² kluczowe dla miasta Rybnika, wraz z zakresem planowanych działań;
- system realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych;
- ramy finansowe i źródła finansowania strategii.

Dokument zawierać będzie również powiązania z dokumentami strategicznymi realizowanymi na poziomie krajowym i regionalnym mającymi wpływ na rozwój Rybnika.

Projekt strategii nie wskazuje dokładnej lokalizacji, zakresu, planu i budżetu konkretnych inwestycji i projektów, służących osiągnięciu założonych w dokumencie celów. Ze względu na ramowy charakter projektu, niemożliwe jest wskazanie konkretnych zamierzeń inwestycyjnych i kluczowych informacji na ich temat, jak skala, lokalizacja, powierzchnia zabudowy, stosowane technologie itp.

Dla osiągnięcia poszczególnych celów operacyjnych wskazano w dokumencie kierunki działań, których nie można zdefiniować jako przedsięwzięcia, o których mowa w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U. z 2019 r. poz. 1839). Wyznaczone kierunki działań mają charakter ogólny i wymienione zostały w formie listy, bez określenia kryteriów i uwarunkowań ich realizacji. Założono, iż realizację celów zawartych w projekcie dokumentu zapewnią dokumenty wdrożeniowe (gminne programy i strategie dziedziczne), które stanowić będą odrębne opracowania, wskazujące konkretne rozwiązania i zadania do realizacji.

² Obszary Strategicznej Interwencji (OSI) to, zgodnie z art. 5 pkt. 6b ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1057), „określony w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego jest kierowana interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł, lub rozwiązania regulacyjne”.

Wskazane w projekcie dokumentu lokalne obszary strategicznej interwencji (OSI) to:

- obszar rozwoju sportu i rekreacji – obszar, którego „osią” jest rzeka Ruda, Zalew Rybnicki oraz rzeka Nacyna, wraz z ośrodkiem w dzielnicy Kamień – zagospodarowane na cele sportowe, rekreacyjne i turystyczne,
- obszar transformacji miasta związany z transformacją społeczną i gospodarczą miasta wynikającą z transformacji górniczej miasta i regionu – obszar całego miasta,
- obszar aktywizacji gospodarczej/inwestycyjnej – obszar obejmujący teren inwestycyjny przy ul. Sportowej (Niewiadom), tereny inwestycyjne w dzielnicach Kłokocin i Gotartowice, teren inwestycyjny obejmujący obszar Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej przy ul. Podmiejskiej wraz z otoczeniem, fragment obszaru Śródmieścia („Strefa Biznesu”) – obszary wskazane w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Rybnika oraz poszczególnych Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego jako obszary rozwoju usług, produkcji oraz wielofunkcyjnego centrum miasta;
- obszar rewitalizacji – o zasięgu zbliżonym do obszaru rewitalizacji wyznaczonym w Lokalnym Programie Rewitalizacji Miasta Rybnika do 2020 roku,
- obszar centrum miasta – obszar strategiczny dla rozwoju miasta i jednocześnie koncentracji szeregu wyzwań i problemów (w granicach obszaru wielofunkcyjnego centrum miasta – CUM – wyznaczonego w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Rybnika).

Obszarom OSI przypisano odpowiednie kierunki interwencji poszczególnych celów strategicznych zgodnie z identyfikowanymi potrzebami.

Projekt Strategii przedstawia cele strategiczne oraz kierunki interwencji, które są niezbędne do prowadzenia zrównoważonego rozwoju miasta w świetle istniejących uwarunkowań, a jej założenia mają na celu poprawę stanu środowiska na terenie miasta. Przewiduje się, że realizacja zadań i przedsięwzięć zgodnych z proponowanymi kierunkami interwencji przyczyni się do rozwiązania problemów z jakimi mierzy się miasto Rybnik w zakresie ochrony środowiska, m.in. poprzez rozwój wykorzystania OZE, promowanie i utrwalanie ekologicznych zachowań

komunikacyjnych (zrównoważona mobilność), działania związane z ograniczeniem ilości generowanych odpadów i rozwój mechanizmów gospodarki cyrkularnej, prowadzenie działań w zakresie edukacji ekologicznej i podnoszenia świadomości mieszkańców i innych użytkowników miasta w zakresie gospodarki odpadami, mobilności, energetyki i zmian klimatu, rekultywację terenów zdegradowanych, rozwój niebieskiej i błękitnej infrastruktury, rozwój infrastruktury sportowej i rekreacyjnej odpowiadającej potrzebom różnych grup społecznych i wiekowych, a także zachowanie dziedzictwa kulturowego miasta i regionu.

Realizacja zamierzeń Strategii w dłuższej perspektywie przyczyni się do poprawy jakości środowiska, zwiększenia komfortu życia mieszkańców, poszanowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, większego wykorzystania odnawialnych źródeł energii, zmniejszenia oddziaływania na środowisko (w tym redukcji emisji gazów cieplarnianych) przyczyniając się do łagodzenia zmian klimatu oraz do adaptacji do zachodzących w nim zmian.

Mając na uwadze powyższe należy stwierdzić, że dokument Strategii nie ustala ram dla późniejszej realizacji przedsięwzięć kwalifikowanych jako przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko.

Projekt „Strategii rozwoju miasta Rybnika ”Rybnik 2030”. Pierwszy krok transformacji.” dotyczy wyłącznie obszaru w granicach jednej gminy, tj. obszaru całej gminy miasta Rybnika. Niemniej jednak w sferze deklaratywnej obejmuje otwartość na podejmowanie współpracy, inicjatyw i przedsięwzięć w obszarze funkcjonalnym miasta, jak i na obszarze Subregionu Zachodniego we współpracy z innymi samorządami.

a) stopień, w jakim dokument ustala ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć, w odniesieniu do usytuowania, rodzaju i skali tych przedsięwzięć

Projekt strategii nie wskazuje dokładnej lokalizacji, zakresu, planu i budżetu konkretnych inwestycji i projektów, służących osiągnięciu założonych w dokumencie celów.

Niemniej jednak niektóre ze wskazanych w dokumencie kierunków interwencji mogą wskazywać pośrednio na grupę przedsięwzięć mogących znacząco

oddziaływać na środowisko. Do takich kierunków mogą zaliczać się m.in. następujące kierunki:

K.3.3.2. Kreowanie stref inwestycyjnych, kompleksowo uzbrojonych i dobrze skomunikowanych.

K.4.3.5. Działania na rzecz poprawy spójności transportowej obszaru funkcjonalnego – infrastruktura transportowa, transport zbiorowy, transport zrównoważony.

K.5.4.1. Przygotowanie terenów zabudowy mieszkaniowej z zachowaniem zasad rozwoju zrównoważonego.

Skala wywoływanych oddziaływań na środowisko zależy będzie w znacznym stopniu od konkretnych lokalizacji, terminu realizacji, uwarunkowań i dokładnego zakresu proponowanych projektów inwestycyjnych – które na aktualnym etapie opracowania dokumentu – nie są znane.

Ze względu na ramowy charakter projektu, niemożliwe jest wskazanie konkretnych zamierzeń inwestycyjnych i kluczowych informacji na ich temat. Analizowany projekt dokumentu nie wskazuje konkretnych lokalizacji inwestycji (nie wskazuje numerów działek geodezyjnych) i ich technologii. Wybrane do realizacji w kolejnych latach przedsięwzięcia, które będą kwalifikowały się do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko będą wymagały przeprowadzenia indywidualnych postępowań administracyjnych mających na celu określenie warunków ich realizacji. Ich zakres musi być zgodny z przyjętymi dla miasta Rybnika miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (pokrycie 100% powierzchni miasta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego). Wszelkie działania podejmowane w ramach analizowanego projektu dokumentu będą musiały być realizowane w poszanowaniu zasad ochrony środowiska i przyrody.

Brak przyjęcia i realizacji Strategii nie oznacza jednocześnie, że wskazane w projekcie dokumentu kierunki interwencji nie będą realizowane.

b) powiązania z działaniami przewidzianymi w innych dokumentach

Wskazane w projekcie Strategii cele strategiczne i operacyjne są zbieżne z innymi zatwierdzonymi dokumentami strategicznymi wyższego szczebla na poziomie krajowym i regionalnym, w szczególności z celami strategicznymi następujących dokumentów:

- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.):

Cele szczegółowe: I. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną. II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony. III. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu.

- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030:

Cele szczegółowe: I. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. II. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych. III. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

- Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”:

Cele strategiczne: A. Województwo śląskie regionem odpowiedzialnej transformacji gospodarczej. B. Województwo śląskie regionem przyjaznym dla mieszkańca. C. Województwo śląskie regionem wysokiej jakości środowiska i przestrzeni. D. Województwo śląskie regionem sprawnie zarządzanym.

- Terytorialny Plan Sprawiedliwej Transformacji Województwa Śląskiego 2030 (projekt v3 08.2021):

Cele operacyjne: A1. Innowacyjna i niskoemisyjna gospodarka podregionów górniczych. A2. Zdywersyfikowana oraz zasobo- i energooszczędna gospodarka podregionów górniczych. A3. Silna przedsiębiorczość podregionów górniczych. B1. Zbilansowana energetyka podregionów górniczych oparta o alternatywne źródła energii. B2. Efektywne wykorzystanie terenów przemysłowych podregionów górniczych na cele gospodarcze, środowiskowe i społeczne. B3. Efektywny

system wzmacniający mobilność w podregionach górniczych. C1. Atrakcyjny i efektywny system edukacji oraz podnoszenie kwalifikacji w podregionach górniczych. C2. Atrakcyjny i efektywny system wsparcia rynku pracy podregionów górniczych. C3. Kompleksowy system wsparcia społecznego i zdrowotnego aktywizujący mieszkańców podregionów górniczych. C4. Efektywny społecznie odpowiedzialny system zarządzania transformacją w podregionach górniczych.

Przyjęte w projekcie dokumentu kierunki interwencji są również zgodne z przyjętą przez Sejmik Województwa Śląskiego uchwałą „antysmogową” i Programem ochrony powietrza dla województwa śląskiego (POP2017), oraz wpisują się w działania naprawcze dla Aglomeracji rybnicko-jastrzębskiej przyjęte w POP2017. Widoczna jest również zbieżność z przyjętą „Polityką energetyczną Polski do 2040 r.” (zakaz spalania węgla w gospodarstwach domowych w miastach po 2030 r.).

Ponadto projekt dokumentu jest zgodny ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Rybnika oraz miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.

Zgodnie z art. 10e ust. 3 pkt 4 ustawy o samorządzie gminnym, w projekcie Strategii zamieszczono model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy oparty na aktualnym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Rybnika, co jest wyrazem powiązania planowania społeczno-ekonomicznego z planowaniem przestrzennym i potrzebą zachowania spójności pomiędzy dokumentami. Studium jest podstawowym dokumentem planistycznym określającym politykę przestrzenną dla obszaru całego miasta Rybnika.

Ze względu na charakter strategii rozwoju miasta, która traktowana jest jako podstawowy i najważniejszy dokument samorządu lokalnego, określający wizję rozwoju i cele w długim okresie czasu, założono, iż realizację celów zawartych w projekcie dokumentu zapewnią dokumenty wdrożeniowe (gminne programy i strategię dziedzinowe), które stanowić będą odrębne opracowania, wskazujące konkretne rozwiązania i zadania do realizacji wraz z harmonogramem. Wśród tych dokumentów przyjętych w ostatnim czasie przez samorząd Miasta Rybnika odnoszących się do kwestii środowiskowych są m.in.:

- Strategia rozwoju elektromobilności dla Miasta Rybnika do roku 2035 – przyjęta uchwałą nr 588/XXXV/2021 Rady Miasta Rybnika z dnia 25 marca 2021 r.,
- Plan Adaptacji Miasta Rybnika do zmian klimatu do roku 2030 – przyjęty uchwałą nr 98/VI/2019 Rady Miasta Rybnika z dnia 21 marca 2019 r.,
- Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Miasta Rybnika na lata 2021-2033 przyjęty uchwałą nr 636/XXXVIII/2021 Rady Miasta Rybnika z dnia 27 maja 2021 r.,
- Program Ochrony Środowiska przed Hałasem dla Miasta Rybnika na lata 2018-2023 przyjęty uchwałą nr 797/L/2018 Rady Miasta Rybnika z dnia 13 września 2018 r.

c) Uwzględnienie aspektów środowiskowych, w szczególności wspieranie zrównoważonego rozwoju, oraz przydatność we wdrażaniu prawa wspólnotowego w dziedzinie ochrony środowiska

Strategia będzie wskazywać cele strategiczne oraz kierunki działań uwzględniające aspekty środowiskowe, a do kluczowych zasad wdrażania polityki rozwoju miasta należeć będzie zasada zrównoważonego rozwoju rozumianego jak w art. 3 pkt 50 ustawy Prawo ochrony środowiska.

Projekt Strategii stanowi dokument ramowy mający na celu osiągnięcie pozytywnych skutków dla środowiska i wzrostu komfortu życia mieszkańców przy poszanowaniu zasady zrównoważonego rozwoju.

Opracowywana Strategia będzie miała charakter zintegrowany, co przejawiać się będzie zarówno w kwestii podmiotów angażowanych w jej realizację do których zaliczyć należy władze lokalne, mieszkańców, organizacje pozarządowe,

przedsiębiorców oraz innych interesariuszy, jak i w kwestii łączenia różnych wymiarów interwencji przyczyniając się do rozwoju społecznego i gospodarczego miasta przy uwzględnieniu aspektów środowiskowych i przestrzennych oraz rozwiązań przyjaznych dla klimatu (zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych, rozwój terenów zielonych i in.). W tym zakresie należy uznać, iż dokument wskazuje działania zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, poprzez przeciwdziałanie powstawaniu zanieczyszczeń oraz przywracanie elementów przyrodniczych do stanu właściwego.

Jednocześnie Strategia przyczynia się do wdrażania prawa wspólnotowego w zakresie ochrony środowiska, w tym w szczególności:

- Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/50/WE z 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystsze powietrze dla Europy – dyrektywa CAFE (Clean Air For Europe), poprzez działania zmierzające do poprawy jakości powietrza, w tym do osiągnięcia poziomów dopuszczalnych stężeń zanieczyszczenia powietrza, oraz
- Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/844 z dnia 30 maja 2018 r. zmieniająca dyrektywę 2010/31/UE w sprawie charakterystyki energetycznej budynków i dyrektywę 2012/27/UE w sprawie efektywności energetycznej, poprzez uwzględnienie zmniejszenie poziomu ubóstwa energetycznego oraz poprawy efektywności energetycznej budynków.
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/94/UE z dnia 22 października 2014 r. w sprawie rozwoju infrastruktury paliw alternatywnych, poprzez działania związane z rozwojem transportu niskoemisyjnego i zeroemisyjnego na terenie miasta.
- Polityka unijna w kierunku neutralności klimatycznej do 2050 roku.

Projekt dokumentu wskazuje kierunki działań podejmowane w celu poprawy jakości środowiska, w związku z tym można stwierdzić, że potencjalne działania inwestycyjne wynikające z niego korelują z założeniami zrównoważonego rozwoju w aspekcie ochrony środowiska oraz wypełniają regulacje unijne.

d) Powiązania z problemami dotyczącymi ochrony środowiska

Wśród identyfikowanych w diagnozie strategicznej kluczowych wyzwań, uwarunkowań oraz występujących kluczowych procesów dotyczących ochrony środowiska wskazano m.in.:

- Znaczący poziom zanieczyszczenia powietrza w mieście oraz Aglomeracji Rybnickiej.

Średnioroczne stężenie pyłu zawieszonego PM₁₀ w Rybniku w latach 2010-2020 zmalało z poziomu 71 µg/m³ do poziomu 33 µg/m³ w 2020 roku (43 µg/m³ w 2019 r.) i po raz pierwszy nie przekroczyło poziomu dopuszczalnego 40 µg/m³.

Średnie roczne stężenie benzo(a)pirenu w pyłe PM₁₀ w 2020 roku wyniosło 9,42 ng/m³ (poziom docelowy to 1 ng/m³) i jest to poziom niższy niż w 2019 r. (13,18 ng/m³) przy zachowaniu tendencji malejącej. Najwyższe stężenie benzo(a)pirenu w Rybniku obserwowane jest w okresie zimowym.

Główną przyczyną wystąpienia przekroczeń dopuszczalnych poziomów stężeń pyłu zawieszonego PM₁₀, PM_{2,5} i benzo(a)pirenu w okresie zimowym jest emisja z indywidualnego ogrzewania budynków, w okresie letnim bliskość głównej drogi z intensywnym ruchem, emisja wtórna zanieczyszczeń pyłowych z powierzchni odkrytych, np. dróg, chodników, boisk, oraz niekorzystne warunki meteorologiczne, występujące podczas powolnego rozprzestrzeniania się emitowanych lokalnie zanieczyszczeń, w związku z małą prędkością wiatru.

- Zmieniający się model transportowy w mieście i zmiana zachowań komunikacyjnych, wzrost znaczenia zrównoważonej mobilności miejskiej, oraz rozwój elektromobilności i transportu niskoemisyjnego.

Obserwowane jest m.in. duże natężenie ruchu samochodowego w centrum miasta i na drogach dojazdowych do centrum, a także na drogach prowadzących w kierunku autostrady A1; prowadzona jest rozbudowa sieci dróg rowerowych.

Regulacje prawne dotyczące elektromobilności wskazują na konieczność wzrostu udziału pojazdów zero- i niskoemisyjnych realizujących zadania

publiczne. Ustawa o elektromobilności i paliwach alternatywnych zobowiązuje również samorządy lokalne do podejmowania działań na rzecz zwiększenia liczby publicznych punktów ładowania pojazdów elektrycznych oraz tankowania sprężonego gazu ziemnego CNG.

- Rozwój funkcji kulturalnych miasta, obejmujący m.in. rozwój aktywności nawiązujących do dziedzictwa industrialnego miasta, oraz modernizację obiektów zabytkowych dotychczas nieużytkowanych do nowych funkcji.

Stan zachowania poszczególnych zabytków jest zróżnicowany – większość obiektów cechuje się dobrym lub dość dobrym stanem zachowania, pełniąc pierwotne lub nowe funkcje użytkowe. Prowadzone są również modernizacje obiektów zabytkowych dotychczas nieużytkowanych i nadawane są im nowe funkcje (w tym budynków dawnego Szpitala Miejskiego nr 1 zwanego „Juliuszem” i budynków Zabytkowej Kopalni Ignacy), które stanowią będą nowe impulsy rozwojowe dla Rybnika i poszczególnych dzielnic – rozwój funkcji kulturalnych i turystycznych.

W ostatnich latach widoczne jest również nasilenie aktywności nawiązujących do dziedzictwa industrialnego miasta.

- Rozwój funkcji sportowych, rekreacyjnych i turystycznych miasta wpływających na poziom jakości życia w mieście oraz aktywności mieszkańców. Obserwowana jest zmiana podejścia mieszkańców w zakresie spędzania czasu wolnego na rzecz aktywności sportowej i zdrowego stylu życia. Równocześnie wzrasta oczekiwanie wobec dostępnej infrastruktury sportowej i rekreacyjnej oraz przestrzeni czasu wolnego.
- Obserwowane przeobrażenia przestrzenne miasta, w tym:
 - istniejące procesy suburbanizacyjne na obszarze Aglomeracji rybnickiej oraz tzw. suburbanizacji wewnętrznej w granicach administracyjnych miasta,
 - występowanie dużych obszarów zdegradowanych, głównie na skutek działalności górniczej prowadzonej na obszarze dzisiejszego Rybnika od ponad 200 lat, wymagające działań rekultywacyjnych.

- występowanie innych terenów i obiektów typu brownfield, które utraciły swoje pierwotne przeznaczenie i nie są użytkowane w przestrzeni miasta.
- Postępujące (i inicjowane w niedalekiej przyszłości) procesy transformacji energetycznej, transformacji sektora górniczego i branż powiązanych (sprawiedliwa transformacja), dekarbonizacji – transformacja gospodarcza regionu i miasta obejmująca zmiany, których wspólnym mianownikiem jest zmniejszenie wykorzystania paliw kopalnych w energetyce, w szczególności węgla kamiennego, obejmujące proces wygaszania górnictwa węgla kamiennego, odejście od stosowania węgla jako nośnika energetycznego w przemyśle i gospodarstwach domowych, oraz szereg innych działań oraz oddziaływań m.in. wpływ na branże powiązane z górnictwem, potrzebę określenia nowych kierunków rozwoju gospodarczego, zmiany w sposobie zagospodarowania i użytkowania terenów przemysłowych i pokopalnianych, zmniejszenie oddziaływania na środowisko naturalne.

Zmiany wynikające m.in. z unijnej polityki klimatycznej, przyjętej „Polityki energetycznej Polski do 2040 r.” (zakaz spalania węgla w gospodarstwach domowych w miastach po 2030 r.) oraz uchwały antysmogowej województwa śląskiego z dnia 7 kwietnia 2017 r.

- Polityka unijna w kierunku neutralności klimatycznej do 2050 roku – osiągnięcie tego celu będzie wymagało działań we wszystkich sektorach gospodarki, takich jak:
 - inwestycje w technologie przyjazne dla środowiska,
 - wspieranie innowacji przemysłowych,
 - wprowadzanie czystszych, tańszych i zdrowszych form transportu prywatnego i publicznego,
 - obniżenie emisyjności sektora energii,
 - zapewnienie większej efektywności energetycznej budynków.
- Realizacja w mieście działań w zakresie edukacji ekologicznej (edukacji nieformalnej) i podnoszenia świadomości ekologicznej zarówno w odniesieniu do działań w obszarze gospodarki odpadami, energetyki

i zrównoważonej mobilności, adaptacji do zmian klimatu, jak i w innych obszarach tematycznych. Zadania realizowane zarówno ze względu na niską wiedzę części grup mieszkańców, jak i potrzeby osiągnięcia w kolejnych lat coraz bardziej ambitnych celów środowiskowych w poszczególnych dziedzinach.

Część ze zidentyfikowanych powyżej wyzwań i problemów dotyczących kwestii środowiskowych jest obecna od dłuższego czasu (np. niska jakość powietrza w okresie zimowym, obecność obszarów zdegradowanych w wyniku działalności górniczej), stąd część wskazanych w projekcie Strategii celów strategicznych i kierunków interwencji jest kontynuacją realizowanych dotychczas działań.

AD art. 49 pkt 2 ustawy ooś – Rodzaj i skala oddziaływania na środowisko.

a) prawdopodobieństwo wystąpienia, czas trwania, zasięg, częstotliwość i odwracalność oddziaływań

Ze względu na ramowy charakter projektu Strategii oraz brak wskazania w dokumencie przedsięwzięć inwestycyjnych nie jest możliwe przedstawienie informacji takich jak: skala poszczególnych przedsięwzięć, lokalizacja, powierzchnia zabudowy, stosowane technologie itp. Nie jest zatem możliwa szczegółowa ocena oddziaływania na środowisko proponowanych celów i kierunków interwencji, czyli prawdopodobieństwa wystąpienia, czasu trwania, zasięgu, częstotliwości i odwracalności oddziaływań. Realizacja Strategii będzie rozłożona w czasie do 2030 roku i w przestrzeni.

Nie można jednak wykluczyć, że realizacja niektórych gminnych programów/strategii dziedzinowych (odrębnych dokumentów traktowanych jako dokumenty wdrożeniowe), ze względu na zakres i charakter, może zawierać przedsięwzięcia znacząco oddziałujące na środowisko, przede wszystkim na etapie realizacji inwestycji. W takiej sytuacji przedsięwzięcia, które będą kwalifikowały się do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko będą wymagały przeprowadzenia indywidualnych postępowań administracyjnych mających na celu określenie warunków ich realizacji.

Negatywne oddziaływanie takich potencjalnych inwestycji na środowisko można będzie ograniczyć poprzez przemyślany wybór lokalizacji oraz odpowiedni dobór rozwiązań technologicznych i organizacyjnych, gdyż skala wywoływanych przez

nie oddziaływań środowiskowych zależęć będzie w dużej mierze od lokalnych uwarunkowań i zastosowanych rozwiązań ograniczających negatywny wpływ na środowisko.

Można jednak założyć, że większość przedsięwzięć wpisujących się w przyjęte cele strategiczne i kierunki interwencji w fazie eksploatacji będzie pozytywnie oddziaływać na środowisko.

Pozostałe zadania zaproponowane w Programie związane z edukacją, kampaniami informacyjnymi, promocją przedsiębiorczości i integracją społeczną oraz rozwojem społecznym nie są działaniami inwestycyjnymi i ich wpływ będzie się ograniczał głównie do pozytywnego wpływu na ludzi.

b) prawdopodobieństwo wystąpienia oddziaływań skumulowanych lub transgranicznych

Mając na uwadze kierunkowy, ogólny charakter dokumentu oraz brak wskazania konkretnych zadań, ocena prawdopodobieństwa wystąpienia oddziaływań skumulowanych, nie może zostać dokonana.

Ponadto należy mieć na uwadze, że projekt Strategii wskazuje okres jej wdrażania do 2030 roku, a zatem przyjęte cele w dokumencie będą osiąmane stopniowo. Oznacza to również, że i podejmowane przedsięwzięcia, w tym również działania inwestycyjne, będą realizowane w relatywnie długim okresie czasu co powinno zmniejszać ryzyko wystąpienia potencjalnych oddziaływań skumulowanych.

Również w odniesieniu do wskazanych w projekcie dokumentu lokalnych obszarów strategicznej interwencji realizacja Strategii nie powinna spowodować występowania istotnych z punktu widzenia problemów ochrony środowiska skumulowanych oddziaływań. Ryzyko takie związane może być z realizacją inwestycji np. w odniesieniu do OSI – „obszar aktywizacji gospodarczej/inwestycyjnej” w zakresie infrastruktury liniowej (np. uzbrojenie terenu), która przykładowo umożliwi również lokalizację nowych funkcji lub podmiotów w ich sąsiedztwie. Obszary OSI są zgodne z zapisami Studium UiKZP Miasta Rybnika i nie zostały im przypisane konkretne zadania lub przedsięwzięcia.

Z drugiej strony przepływ mas powietrza może spowodować, iż pozytywny wpływ działań związanych z ograniczeniem emisji zanieczyszczeń do powietrza oraz redukcją stężeń zanieczyszczeń będzie w niewielkim stopniu oddziaływał na sąsiadujące gminy, poprzez obniżenie tła zanieczyszczeń.

Zaproponowane w Strategii kierunki działań nie powinny powodować uciążliwości poza granicami Polski. Miasto Rybnik oddalone jest od granicy z Republiką Czeską o ok. 15 km w linii prostej, i z zakresu planowanych kierunków działań w Strategii wynika, iż potencjalne działania lub inwestycje, które będą je wdrażać, nie będą miały oddziaływania o zasięgu transgranicznym. Nie zachodzą więc przesłanki do przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym.

c) prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska

Ze względu na ramowy charakter dokumentu, przejawiający się brakiem wskazania konkretnych działań i przedsięwzięć, ich lokalizacji i zakresu, nie można poddać dokładnej analizie prawdopodobieństwa i ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska.

Cele strategiczne i operacyjne ujęte w projekcie Strategii mają pozytywny charakter w wymiarze społecznym. Pozytywne oddziaływanie będzie miało wieloaspektowy charakter (zarówno w sferze materialnej jak i niematerialnej). Wdrażanie Strategii ma służyć również poprawie warunków środowiskowych, również w ujęciu zachowania różnorodności biologicznej i łagodzenia zmian klimatu.

Mając na uwadze powyższe, na tym etapie można stwierdzić, że nie przewiduje się wystąpienia istotnego ryzyka dla zdrowia ludzi i zagrożenia dla środowiska związanego z wdrażaniem dokumentu.

AD art. 49 pkt 3 ustawy ooś – Cechy obszaru objętego oddziaływaniem na środowisko.

a) obszary o szczególnych właściwościach naturalnych lub posiadające znaczenie dla dziedzictwa kulturowego, wrażliwe na oddziaływania, istniejące przekroczenia standardów jakości środowiska lub intensywne wykorzystywanie terenu

Projekt dokumentu dotyczy obszaru miasta Rybnika. Na terenie miasta zlokalizowane są formy prawnej ochrony przyrody wskazane w punkcie b) tej części opisu. Ponadto do obszarów o szczególnych właściwościach naturalnych można zaliczyć Jezioro Rybnickie (Zalew Rybnicki wykorzystywany jako zbiornik techniczny Elektrowni Rybnik).

Większość terenów bogatych w zasoby przyrodnicze jest wrażliwa na przekroczenie standardów jakości środowiska, szczególnie jakości powietrza. Ciężko na nich również presja związana z urbanizacją.

W ramach realizacji projektu strategii nie przewiduje się znaczącego negatywnego oddziaływania na ww. obszary o wysokich walorach przyrodniczych, a także na walory krajobrazowe oraz przyrodnicze miasta.

W Gminnej Ewidencji Zabytków³ prowadzonej przez Prezydenta Miasta Rybnika jest wpisanych 681 zabytków nieruchomych i zabytkowych obiektów małej architektury oraz 11 cmentarzy. W rejestrze zabytków nieruchomych województwa śląskiego prowadzonym przez Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Katowicach ujęte są 39 rybnickie obiekty.

Stan zachowania zabytków jest zróżnicowany. Większość obiektów (zabytków) ujętych w rejestrze zabytków i znajdujących się w ewidencji zabytków cechuje się dobrym lub dość dobrym stanem zachowania, pełniąc pierwotne (zwłaszcza w przypadku architektury sakralnej lub mieszkalnej) lub nowe funkcje użytkowe. Należy podkreślić, iż zaproponowane w projekcie Strategii kierunki interwencji wskazują na dążenie do zachowania składowych dziedzictwa kulturowego miasta i jego popularyzację. Ponadto należy zauważyć, że wszelkie prace przy obiektach

³ Zarządzenie Nr 65/2016 Prezydenta Miasta Rybnika z dnia 2 lutego 2016 r. w sprawie przyjęcia gminnej ewidencji zabytków dla Miasta Rybnika, ze zmianami wprowadzonymi zarządzeniem nr 280/2019 Prezydenta Miasta Rybnika z dnia z dnia 23 kwietnia 2019 r.

zabytkowych (np. związane z remontami substancji, podnoszeniem efektywności energetycznej budynków) wymagają uzgadniania zakresu inwestycji ze służbami Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (zgodnie z obowiązującymi przepisami dotyczącymi ochrony zabytków i opieki nad zabytkami⁴). Oznacza to jednocześnie, że potencjalne działania i inwestycje zgodne z kierunkami interwencji nie będą miały negatywnego oddziaływanie na dziedzictwo kulturowe obszaru i inne dobra materialne.

b) formy ochrony przyrody w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz obszary podlegające ochronie zgodnie z prawem międzynarodowym

Potencjalne działania inwestycyjne wynikające ze Strategii będą realizowane głównie na obszarze zurbanizowanym miasta bez ingerencji w istniejące formy ochrony przyrody w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz obszary podlegające ochronie zgodnie z prawem międzynarodowym na terenie Rybnika, czyli bez oddziaływania na położone na terenie miasta:

- 3 użytki ekologiczne „Meandry rzeki Rudy”, „Okrzeszyniec”, „Kencierz”,
- 20 pomników przyrody, w tym 4 pomniki przyrody nieożywionej, oraz
- Park Krajobrazowy „Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich” (dalej „PK CKKRW”).

Mając na uwadze, iż PK CKKRW w części zlokalizowanej na terenie Rybnika obejmuje także obszary zabudowy mieszkaniowej w dzielnicach Ochojec, Golejów, Grabownia, Wielopole, Paruszowiec-Piaski, Chwałęcice i Stodoły oraz Ligota-Ligocka Kuźnia (otulina PK), jak również uwzględniając fakt, iż projekt Strategii uwzględnia zarówno kierunki w celu większego wykorzystania odnawialnych źródeł energii w mieszkalnictwie, rozwój zrównoważonego transportu publicznego i mobilności zeroemisyjnej, rozwój infrastruktury spędzania czasu wolnego, Strategia będzie również realizowana w granicach Parku Krajobrazowego CKKRW. Jednak z zakresu planowanych kierunków

⁴ Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

działań w Strategii nie wynika, iż potencjalne działania i inwestycje miałyby mieć negatywne oddziaływanie na obszar chroniony.

Ponadto należy zauważyć, iż najbliższe obszary NATURA 2000 położone są w odległości ok. 17 km od granic miasta Rybnika (Stawy Wielikąt i Las Tworkowski PLB240003, Stawy Łęczczok PLH240010), a zatem nie zostanie naruszona ich integralność w wyniku podejmowanych działań. Z zakresu planowanych kierunków działań w Strategii nie wynika, iż realizacja Strategii miałyby mieć negatywne oddziaływanie na obszary NATURA 2000.

Podsumowanie

Reasumując, przyjęcie *projektu Strategii rozwoju miasta Rybnika „Rybnik 2030”*. *Pierwszy krok transformacji*, przyczyni się jednocześnie do poprawy komfortu życia mieszkańców, rozwoju gospodarczego i społecznego miasta oraz zmniejszenia oddziaływania lokalnych aktywności społecznych i gospodarczych na środowisko. Przewiduje się, że m.in. poprawa jakości powietrza, która będzie skutkiem wdrażanych działań, będzie miała pozytywny wpływ na stan flory i fauny w mieście, w tym na obszary chronione, oraz na zdrowie mieszkańców. Dokument zakłada realizację przedsięwzięć prośrodowiskowych na obszarze Rybnika nie wskazując konkretnej ich lokalizacji. W sposób ogólny ustala ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć.

Proponowane kierunki działań w dziedzinie ochrony środowiska będą zgodne z zasadą zrównoważonego rozwoju. W wyniku ich wdrożenia powinna nastąpić poprawa stanu środowiska (m.in. jakości powietrza) i zdrowia ludzi, m.in. poprzez poprawę jakości infrastruktury budynków, utrwalanie pozytywnych postaw proekologicznych i rozwój świadomości ekologicznej mieszkańców, a także mniejszą ilość emitowanych zanieczyszczeń, rozwój wykorzystania OZE, działania związane z ograniczeniem ilości generowanych odpadów i rozwój mechanizmów gospodarki cyrkularnej, prowadzenie działań w zakresie edukacji ekologicznej i podnoszenia świadomości mieszkańców i innych użytkowników miasta w zakresie gospodarki odpadami, mobilności, energetyki i zmian klimatu, rekultywację terenów zdegradowanych, rozwój niebieskiej i błękitnej infrastruktury, rozwój infrastruktury sportowej i rekreacyjnej odpowiadającej potrzebom różnych grup społecznych i wiekowych, a także zachowanie dziedzictwa kulturowego miasta i regionu.

Nie przewiduje się wystąpień oddziaływań negatywnych, skumulowanych i transgranicznych. Realizacja postanowień dokumentu nie będzie miała negatywnego wpływu na obszary chronione, a pośrednio przyczyni się do ich poprawy (poprzez poprawę jakości powietrza). Realizacja ustaleń przedmiotowego dokumentu nie spowoduje znaczącego oddziaływania na obszary Natura 2000. Projekt Strategii obejmuje obszar jednej gminy – miasta Rybnika.

Sporządził:

Patryk Gogolok – Inspektor w Wydziale Analiz (A)